1-БЛОК: Ұйғыр тілі мен әдебиеті

Бір дұрыс жауабы бар тапсырмалар

1. Еғизниң кәң ечилиши билән ясалған тавушлар:
   A) Қелин созуқ тавушлар
   B) Инчикә созуқ тавушлар
   C) Ләвләшкән созуқ тавушлар
   D) Тар созуқ тавушлар
   E) Кәң созуқ тавушлар

2. Жараңлиқ үзүк тавушларниң қатари
   A) п,б,к,қ,д,ж,ш,щ,з,х,н,һ,р
   B) б,в,г,ғ,д,ж,ж,з,й,л,м,н,ң,р
   C) в,ж,з,с,м,н,к,қ,г,л,щ,ш,ғ
   D) в,ғ,г,д,м,ш,щ,з,х,ц,с,л,р
   E) в,ф,з,с,д,т,к,г,қ,ғ,ч,щ,ш,х

3. Уйғур тилиниң алфавитиға хас мәлумат
   A) 39 һәрип, 10 созуқ тавуш, 24 үзүк тавуш, 2 бәлгү, 3 қош тавуш бар.
   B) 42 һәрип, 10 созуқ тавуш, 26 үзүк тавуш, 2 бәлгү, 4 қош тавуш бар.
   C) 41 һәрип, 10 созуқ тавуш, 26 үзүк тавуш, 2 бәлгү, 3 қош тавуш бар.
   D) 41 һәрип, 10 созуқ тавуш, 27 үзүк тавуш, 2 бәлгү, 2 қош тавуш бар.
   E) 40 һәрип, 10 созуқ тавуш, 25 үзүк тавуш, 2 бәлгү, 3 қош тавуш бар.

4. Бир уқумни билдүрүп, лекин бөләк йезилидиған сөзләр
   A) Бириккән сөзләр
   B) Қошма сөзләр
   C) Қисқартилған сөзләр
   D) Қош сөзләр
   E) Ясалма сөзләр

5. Жүмлидә сөзләрни бир-бири билән бағлайдиған қошумчилар
   A) Сөз түрлигүчи
   B) Көплүк
   C) Шәкил өзгәткүчи
   D) Сөз ясиғучи
   E) Исим ясиғучи қошумчилар

6. Сөз тәркивини, сөз түркүмлирини вә сөзләрниң ясилишини һәм түрлиниш қаидилирини үгитидиған пән
   A) Лексикология
   B) Стилистика
   C) Синтаксис
   D) Фонетика
   E) Морфология

7. «Кәспимниң» сөзидики исим қошумчилири
   A) II шәхс бирлик түри, егилик келиш
   B) III шәхс бирлик түри, егилик келиш
   C) I шәхс көплүк түри, егилик келиш
   D) I шәхс бирлик түри, егилик келиш
   E) I шәхс бирлик түри, чүшүм келиш

8. Исимларниң I шәхс қошумчилири
   A) –и,-им, -үм, -си, миз,-имиз, -үмиз,-умиз
   B) –м,-им, -ни,-ниң,-имиз,-үмиз,-умиз,-миз
   C) –м,-им, -үм, -ум, -миз,-имиз, -үмиз,-умиз
   D) –си,-им, -үм, -ум, -үңиз,-имиз, -үмиз,-үңлар
   E) –ң,-иң,-им,-үм,-ңлар,-иңлар,-имиз, -үмиз

9. Умумий исимларниң қатари
   A) Ташкәнт, қоғун, өй
   B) Тянь-Шань, муһит, шәһәр
   C) Дәрия, журнал, сәйярә,
   D) Ғулжа, завод, жүмлә
   E) Тағ, Алакөл, мәктәп

10. Сүпәтниң соаллири
   A) Ким? Қайси?
   B) Қандақ? Қайси?
   C) Қандақ? Немишкә?
   D) Қандақ? Қачан?
   E) Қандақ? Нәгә?

11. Шәйиләрниң бәлгүсини билдүридиған сөз түркүми
   A) Сан
   B) Алмаш
   C) Рәвиш
   D) Сүпәт
   E) Исим

12. Жүмлидики сүпәтниң хизмитини ениқла.
    «Яхши иш өзини өзи махтайду»
    A) Ениқлиғучи
    B) Хәвәр
    C) Егә
    D) Һаләт
    E) Толуқтурғучи

13. Санларниң өзигә хас хусусийити
    A) Санлар башқа сөз түркүмлиридин ясилиду
    B) Иш-һәрикәтниң бәлгүсини билдүриду
    C) Жүмлә мүчисиниң хизмитини атқурмайду
    D) Исимларниң алдидин келип, уларниң санини, ретини билдүриду
    E) Исимларниң бәлгүсини билдүриду

14. Пүтүнниң парчисини билдүридиған санниң түри
    A) Кишилик сан
    B) Тәртип сан
    C) Санақ сан
    D) Топлуқ сан
    E) Кәсир сан

15. Кәсир сан
    A) Он-онлап
    B) Йәтмиш икки
    C) Онинчи
    D) Бәшләрдә
    E) Йүздин жигирмә

16. «Кочида алликимләрниң гудуңлиши аңланди». Алмашниң жүмлидики хизмити
    A) Һаләт
    B) Толуқтурғучи
    C) Егә
    D) Ениқлиғучи
    E) Хәвәр

17. «... әр чағлисаң, ... шир чағла». Көп чекитләр орниға лайиқ алмашларни қоюң
    A) Өзәңни, өзгини
    B) Өз, сән
    C) Сән, сән
    D) Сән, өз
    E) Сән, өзәң

18. Егилик келиштики алмашлар қатари
    A) Өзәмгә, өзәңгә, өзигә
    B) Өзәмчилик, өзәңчилик, өзичилик
    C) Өзәмдәк, өзәңдәк, өзидәк
    D) Өзәмниң, өзәңниң, өзиниң
    E) Өзәмни, өзәңни, өзини

19. «Илажисиздин улар көчүп кетишкә мәжбур болди». Жүмлидики рәвишниң түри
    A) Сәвәп-мәхсәт рәвиши
    B) Вақит рәвиши
    C) Орун рәвиши
    D) Тәрз рәвиши
    E) Дәрижә-миқдар рәвиши

20. Сәвәп-мәхсәт рәвиши
    A) Амалсизлиқтин
    B) Күзичә
    C) Ваччидә
    D) Достанә
    E) Аллиқаяқта

21. Вақит рәвиши
    A) Бийил, ахшам, түнүгүн
    B) Нери, жуқури, шу йәрдә
    C) Жиқ, наһайити, бәк
    D) Илажисиздин, қәстлик билән, әттәй
    E) Аста, уйғурчә, үзлүксиз

22. «Вай, қойсаңчу, ука, буни...» жүмлисидә
    A) Имлиқ сөз, пеил, исим, алмаш
    B) Имлиқ сөз, исим, исим, алмаш
    C) Имлиқ сөз, пеил,алмаш, исим
    D) Имлиқ сөз, пеил, рәвиш, исим, алмаш
    E) Имлиқ сөз, сүпәт, уланма, исим, алмаш

23. Тәкитләш мәнасидики уланмилар
    A) –а,-ә
    B) –ма,-му
    C) –зә, -чу
    D) –ла,-дә
    E) –ғу,-қу

24. Бағлиғучи бар җүмлини ениқлаң
    A) Мән сәнтүрүлүп кәттим, лекин жикилмидим .
    B) Малчилар қойларни яйлаққа һайдиди
    C) Йезилар бара-бара аватлишиватиду.
    D) Мана бүгүн чирайлиқ таң атти.
    E) Мениң дадамму отунчиларниң бири еди

25. Башқуруш бағлиништики сөз бирикмиси
    A) Узақ жиллар
    B) Жуқури һосул
    C) Биз ишлидуқ
    D) Улар кәлди
    E) Өйни көрдүм

26. Яндишиш бағлиништа кәлгән сөз бирикмиси
    A) Улар кәпту
    B) Баққа кирди
    C) Сиз барисиз
    D) Шақирап яғди
    E) Силәр кәлдиңлар

27. Мәна вә грамматикилиқ җәһәттин бағлинип кәлгән икки яки униңдин артуқ сөзләрниң жиғиндиси
    A) Сөз бирикмиси
    B) Сөз
    C) Цитата
    D) Ибарә
    E) Җүмлә

28. «Ат оруқ болсиму, йеғир болмисун». Бекинда қошма җүмлиниң түрини ениқлаң
    A) Қаршилиқ бекинда
    B) Вақит бекинда
    C) Мәхсәт бекинда
    D) Орун бекинда
    E) Нәтижә бекинда

29. «У бүгүн кечичә ухлимай чиқти, ... таңға йеқин униң көзи уйқиға кәтти». Көп чекитләрниң орниға лайиқ бағлиғучи қоюң
    A) Пәқәт
    B) Чүнки
    C) Болупму
    D) Бәзидә
    E) Амма

30. Берилгән жүмлиләр ичидин тәңдаш қошма жүмлә
    A) Қисқиси, тиришип оқуғанлар мәхситигә йетиду.
    B) Йезиниң кәң вә узун кочилири чирайлиқ безәлгән.
    C) Ямғур тохтиди вә һава ечилди.
    D) Саат он бирләрдин ешип қалған.
    E) Маһмут Қәшқәрий, атақлиқ уйғур алими, Қәшқәрдә туғулған.

31. Мәсилә хәлиқниң ойғинишида пичирлиди Пазил. Тиниш бәлгүләрниң дурус қоюлуш қатари
    A) «–», .
    B) – «».
    C) «,»–.
    D) -«»–.
    E) «»,–.

32. Гезит-журнал, радио, телевидениедики услуб
    A) Илмий
    B) Бәдиий әдәбият
    C) Публицистикилиқ
    D) Жанлиқ тил
    E) Рәсмий

33. «Чирай-рухсар»
    A) Толуқ синоним
    B) Мәнавий синоним
    C) Антоним
    D) Омоним
    E) Услубий синоним

34. Илмий услупқа аит сөзләр
    A) Реакция, радио, гөзәл, тәсвирләш
    B) Косинус, маңдим, адаш, вагон
    C) Синус, гипотенуза, пеил, жүмлә
    D) Рәвиш, сүпәт, қизил, бенакар
    E) Химия, журнал, қәләм, той

35. «Әтәбәтул һәқайиқ» дастаниниң муәллипи
    A) Әхмәт Йүгнәкий
    B) Маһмут Қәшқәрий
    C) Абдуреһим Низарий
    D) Насир Рабғузий
    E) Йүсүп Хас Һажип

36. Пәйғәмбәрләр һәққидә йезилған әсәр
   A) «»Қиссәи Рабғузий
   B) «Қутадғу билик»
   C) «Дивану луғәтит түрк»
   D) «Әтәбәтул һәқайиқ»
   E) «Муһәббәтнамә вә меһнаткам»

37. «Оғузнамә» эпоси ижат қилинған шәһәр
   A) Йүгнәк
   B) Хотән
   C) Қәшқәр
   D) Баласағун
   E) Турпан

38. Зәлилийниң туғулған жути
   A) Турпан
   B) Ғулжа
   C) Баласағун
   D) Яркәнт
   E) Хотән

39. М. С. Қәшқәрийниң әсәри
   A) «Мәснәвий»
   B) «Әдәбус салиһин»
   C) «Муһәббәтнамә вә меһнәткам»
   D) «Дивану луғәтит түрк»
   E) «Сәпәрнамә»

40. Абдуреһим Низарийниң «Рабиә-Сәъдин» әсәри
   A) Илмий
   B) Әдәбий
   C) Пәлсәпәвий
   D) Реалистик
   E) Хиялий

41. «Муһәббәт дастанлири» ______________ һаким буйрутмиси билән йезилди
   A) Колпаковский
   B) Абдурешитхан
   C) Билгә
   D) Зоһуриддин
   E) Султан Сутуқ Буғрахан

42. А.Низарийниң әсәри
   A) «Китаби Ғерип»
   B) «Зәпәрнамә»
   C) «Ләйли вә Мәжнун»
   D) «Мәсуд- Дилара»
   E) «Шаһ Бәһрам»

43. Н. Абдусемәтовниң туғулған жути
   A) Баяндай
   B) Ават
   C) Йеңишәр
   D) Ғалжат
   E) Чоң Ачиноқа

44. Ө.Муһәммәдий шеирлирида учришидиған образлиқ ибариләр
   A) «кәч күз, ғәмкин күз»
   B) «төмүрдин чечәк, «гаң нахшилар»
   C) «инсаний муһәббәт, әзиз дияр
   D) «йешил көкләм, көк асман»
   E) «есил жанлар, сөз падишаси

45. Ө. Муһәммәдийниң замандиши, йеқин дости, кәсипдиши
   A) Абдульһәй Муһәммәдий
   B) Турди Һәсән
   C) Һезим Искәндәров
   D) Мөмүн Һәмраев
   E) Нәзәрғожа Абдусемәтов

46. Уйғур хәлқиниң қәһриман қизи Ипархан һәққидә қәләм тәврәткән қазақ хәлқиниң шаири
   A) Ж. Жабаев
   B) М. Мақатаев
   C) М. Әвезов
   D) Ғ. Мүсрепов
   E) С. Муқанов

47. «Мениң Дағстаним» повестиниң муәллипи
   A) Абай Қунанбаев
   B) Расул Гамзатов
   C) Мухтар Әвезов
   D) Махамбет Өтемисов
   E) Жамбул Жабаев

48. Берилгән әсәрләрниң ичидин роман-эпопеяни тепиң
A) «Гүлстан»
B) «Абай йоли»
C) «Муәллимләр»
D) «Қиз-Жибек»
E) «Жәмилә»

49. Бир-биригә зит чүшәнчә, пикир вә һиссиятларни ипадиләштә, уларға тәриплимә бериштә қоллинилидиған усул
A) Селиштуруш
B) Охшитиш
C) Метонимия
D) Антитеза
E) Метафора

50. Инсан һаятиниң мурәккәплигини һәртәрәплимә тәсвирләп, персонажларниң һаят йолини әкис әттүридиған чоң һәжимлик эпикилиқ әсәр
A) Повесть
B) Дастан
C) Шеир
D) Роман
E) Очерк

Бір немесе бірнеше дұрыс жауабы бар тапсырмалар

51. Мәнадаш сөзләр
    A) Тез
    B) Қашаң
    C) Аччиқ
    D) Аста
    E) Илдам
    F) Чапсан
    G) Иштик

52. Қошма пеиллар
    A) Йезиватимән
    B) Ойнап кәтти
    C) Күтүп һарди
    D) Берип кәлди
    E) Ядлавалди
    F) Сорап язди
    G) Көрүп қалди
    H) Күлә-күлә

53. Яндаш толуқтурғучиниң соаллири
    A) Немидә?
    B) Кимни?
    C) Кимгә?
    D) Кимдә?
    E) Немигә?
    F) Қандақ?
    G) Қачан?
    H) Немидин?

54. Бир баш бөләклик аддий жүмлиләр
    A) Мону сияда язғили болмайду
    B) Оқушни тамамлап, йезиға кетип баримән.
    C) Айдиң кечә. Чоң коча.
    D) Оқуғучилар Норуз мәйримигә қизғин тәйярлиқ көрмәктә.
    E) Қараңғу. Жим-житлиқ.
    F) Гүлләрдин хушбой һид бурнумға урулди.
    G) Арида хелә жиллар өтүп кәтти.
    H) Жүжини күздә сана.

55. Уйғур хәлиқ еғиз ижадийитиниң түрлири
   A) Бейит
   B) Тепишмақ
   C) Мақал
   D) Тәмсил
   E) Роман
   F) Чөчәк
   G) Шеир
   H) Қошақ

56. «Миң өй» ядикарлиғини үгиништә зор паалийәт көрсәткән әлләр алимлири
   A) Қазақстан
   B) Россия
   C) Америка
   D) Корея
   E) Европа
   F) Австралия
   G) Жуңго
   H) Япония

57. «Дивандики» фольклор вә әдәбият үлгилири
   A) Қошақлар
   B) Һекайиләр
   C) Шеирлар
   D) Сәжләр (қапийәлик проза)
   E) Һекмәтлик сөзләр
   F) Дастанлар
   G) Мақаллар
   H) Рәжәзләр (қәһриманлиқни тәсвирләйдиған парчилар)

58. Әлишир Навайиниң әсәрлирини тепиң.
   A) «Чаңмоза Йүсүпхан»
   B) «Сәдди Искәндәрий»
   C) «Назугум»
   D) «Сәбъәи сәйяр»
   E) «Әтәбәтул һәқайиқ»
   F) «Ләйли вә Мәжнун»
   G) «Рабиә-Сәъдин»
   H) «Пәрһат вә Ширин»

59. XIX әсирниң II йеримида ижат әткән әдипләр
- A) Молла Шакир
- B) С. М. Қаший
- C) Н. Зияий
- D) А. Низарий
- E) Б. Назим
- F) Садир Палван
- G) М. С. Қәшқәрий
- H) Ғәрибий

60. Һезмәт Абдуллин проза әсәрлири
- A) «Отлуқ чәмбәр»
- B) «Турпан тәвәсидә»
- C) «Янар тағ»
- D) «Бенакарлар»
- E) «Муәллимләр»
- F) «Жутдашлар»
- G) «Көчкән юлтуз»
- H) «Виждан азави»

Мәнмәтіндік тапсырмалар

1-мәнмәтін

Бір дұрыс жауабы бар 5 тапсырма

«Аһ урармән, аһ урармән,
Аһлирим тутқай сени.
Көз йешим дәрия болуп,
Белиқлирим жутқай сени!»
(Уйғур хәлиқ қошақлиридин)
Ва, әзиз әл! Ва, әзиз жут!
Нур, Қуяш!
Бәхтим ортақ, зарим ортақ,
Қериндаш.
Сени сөйгән пак жүрәкниң қетидин.
Шеир яздим, шатлиқ-қайғум арилаш.
Мениң қиймас қиммитим Сән,
Арминим,
Саңа дегән отлуқ дәпсәндә боп бүгүнзә,
Ва, әзиз әл!
Ва, әзиз жут,
зарлидиң...
Ва, әзиз әл,
Ва, әзиз жут,
Гүл дияр!
Хорлиғандәк сәндә немә гуна бар,!
Ата-бовам маканидин бүгүнзә,
Саз орниға муңлуқ жиға аңлинар.
От-тутуруқ қилип Лөтүн шеирини,
Дәпсәндә қип чәйләтмәкчи йерини.
Милләтчиләр еғил қилип сарайни,
Хорлимақта уйғурларниң елини.
Хаңсир қилип, байлиғиңни, бариңни,
Қул қилмақчи сумбул чачлиқ яриңни.
Түрмә қилип, Қәшқәр, Ғулжа, Ақсуни,
Лай қилмақчи Или билән Таримни.

61. Мәтиндә нурғун қоллинилған стилистикилиқ усул
   A) Мубалиғә
   B) Инверсия
   C) Перифраз
   D) Литота
   E) Тәкрар

62. Муәллипниң поэзиядин башқа қәләм тәврәткән жанри
   A) Публицистика
   B) Драма
   C) Хәлиқ еғиз ижади
   D) Сатира
   E) Проза

63. Мәтиндә алға сүрүлгән идея
   A) Әмгәк қилиш
   B) Илим-пәнни егиләш
   C) Тәбиәтни қоғдаш
   D) Өз елиниң тәғдиригә көйүнүш
   E) Баһарни мәдһийиләш

64. Мәтинниң муәллипи
   A) Һ. Абдуллин
   B) Х. Һәмраев
   C) И. Саттаров
   D) И. Бәхтия
   E) Һ. Искәндәров

65. Шеир мәтинниң сәрләвһиси
   A) Уйғур елиға
   B) Туғулған йәр töписида
   C) Қара йәр
   D) Тянь-Шань шеирлири
   E) Туғулған йәргә көз салсаң

Мәнмәтіндік тапсырмалар

2-мәнмәтін

Бір дұрыс жауабы бар 5 тапсырма

Уруш – биз үчүн пүтмәс “Миң бир түн”. Бу – шу түнләр һекайилириниң бири...

Гәп дутардин чиқти.

Мениң достумниң яхши дутари бар. Бир йери–у дутар зади челинмайду. Бәзилириниң ейтишичә, униң өй төридә есиқлиқ турғиниға оттуз жилдин ешипту. Әву күни мән шу дутарни сориғинимда, у үн қатмиди. Бу дөрән йәнә тәмшәлсәм, йәнә болмиди, һәҗәп! Бу достум немә хиялда, бу немә дутар? – ойлинип қалдим. Кейин мошу жутқа хиялән мураҗиәт қилдим. Қиливедим, жут улуқ-кичик тиндидә, бизниң дәвримиз “Миң бир түниниң” бу һекайисини мундақ башлиди:

“...Бурун, бурун әмәс, пәқәт буниңдин оттуз бәш жил бурун жуңғар бағридики бу жут “җәннәт” еди. Арпа, буғдай бешини, алма, өрүк шехини көтирәлмәтти. Қой үстидә – торғай үдгиси, дәрәқ учида қушлар нәғмиси.

Ейтмаң әнди, тәбиәт яшнап кәткән еди!

Язда – ома нахшиси, күздә – той-төкүн шатлиғи еди. “Қатар чай” бериш үчүн илпәтләр новәттә қатар туратти. Қоюң әнди, адәмләр яйрап кәткән еди!

66. Өрүк шехи, қушлар нәғмиси сөзлири
   A) Қошма сөз
   B) Ясалма сөз
   C) Қош сөз
   D) Бириккән сөз
   E) Қисқартилған сөз

67. «Әву күни мән шу дутарни сориғинимда, у үн қатмиди». Беқинда жүмлиниң түри
   A) Вақит беқинда жүмлә
   B) Сәвәп беқинда жүмлә
   C) Орун беқинда жүмлә
   D) Мәхсәт беқинда жүмлә
   E) Тәрз беқинда жүмлә

68. «Бу – шу түнләр һекайилириниң бири...». Жүмлидики алмашларниң түри
A) Соал алмаш
B) Кишилик алмаш
C) Өзлүк алмаш
D) Ениқлаш алмаш
E) Көрситиш алмаш

69. Қистурмилиқ мурәккәпләшкән жүмлә
A) "...Бурун, бурун әмәс, пәқәт буниңдин оттуз бәш жил бурун жуңғар бағридики бу жут "җәннәт" еди.
B) Язда – ома нахшиси, күздә – той-төкүн шатлиғи еди.
C) Арпа, буғдай бешини, алма, өрүк шехини көтирәлмәтти.
D) Той болуп, үч айдин кейин он тоққуз яшлар чамисидики қариқумчақ қиз Сарөзәк станциясидә топ ичидә жүгрәп жүрди.
E) Бәзилириниң ейтишичә, униң өй төридә есиқлиқ турғиниға оттуз жилдин ешипту.

70. «Миң бир» сани
A) Кишилик сан
B) Тәртип сан
C) Санақ сан
D) Кәсир сан
E) Топлуқ сан

1-БЛОК бойынша тест аяқталды.